

UTRZYMANIE KRÓLIKÓW. Futerkowe, mięsne, wełniste

Królicza szansa

Królik to polska nazwa zwyczajowa kilku gatunków zajęczaków z rodziny zajęcowańych. Rynek królików w naszym kraju nie jest jeszcze rozbudowany, ale rozwojowy. Wymaga czasu i zmiany upodobań kulinarnych Polaków.

Króliki to zwierzęta należące do rodzajów *Sylvilagus* (m.in. królik bałgienny i królik błotny) oraz *Oryctolagus*, do którego należy królik europejski (królik dziki) i jego udomowiona forma – królik domowy. Króliki, podobnie jak inne zwierzęta, mają szczególnie dobrze rozwinięte zmysły wzroku oraz węchu, które umożliwiają im przetrwanie nawet w naprawdę trudnych warunkach. Dzisiaj do wyboru mamy wiele ras króliczych, jakie można posiadać i hodować w domu – między innymi króliki miniaturki czy angorskie króliki długowłose. Powstały one w drodze modyfikacji po to, aby otrzymać rasy służące nie dostarczaniu pokarmu czy futra, ale dla celów hobbystycznych oraz żeby stworzyć nowe odmiany na potrzeby pokazów.

Jak cielęcina i drób

Hodowla królików może stać się ważnym i przyszłościowym kierunkiem produkcji. Mięso królicze zalicza się do mięs białych. Zawartością białka dorównuje mięsu cielęcemu i drobiowemu. Pod względem zawartości tłuszczu i jego składu przewyższa inne gatunki mięs. Jest także bogate w witaminy i mikroelementy. Szczególnie obfituje w witaminy z grupy B oraz sole żelaza, wapnia, magnezu, potasu, cynku i miedzi. Dla zachęcenia do spożywania potraw z mięsa króliczego przytoczę tylko jedno wyliczenie. 100 g mięsa króliczego zawiera 173 kalorie, 20 gram białka, 9 gram tłuszczu, 10 mg wapnia, 15 mg żelaza, 300 mg fosforu, 4 mg witaminy C, 12 mcg wit.

PP, 60 mcg wit. B2 i 50 mcg wit. B1 (1 mcg – mikrogram).

Kulinarne Polaków upodobania

Mięso królicze można przyrządzić na różne sposoby – gotować, dusić, smażyć i piec. Wysokie walory zdrowotne i smakowe sprawiają, że krajowi i zagraniczni konsumenci coraz chętniej je kupują. Chów królików może stać się ważnym i przyszłościowym kierunkiem produkcji zwierzęcej. Rynek królików w Polsce jako, że jeszcze niezbyt rozbudowany, jest ciągle rozwojowy. Wymaga to jednak czasu i zmiany upodobań kulinarnych Polaków.

Kierunki użytkowania

Często spotykany jest podział ras królików według masy ciała. Przyjmując to kryterium, dzielimy króliki na:

- rasy duże o masie ciała powyżej 5,5 kg,
- rasy średnie o masie ciała od 3,5 do 5,0 kg
- rasy małe, o masie ciała do 3,0 kg.

Najczęściej jednak spotyka się podział ras królików według ich kierunku użytkowania:

- mięsne,
- mięsno-futerkowe,
- futerkowe,
- wełniste.

Króliki ras mięsnych charakteryzują się kręłą budową ciała i długim tułowiem o dobrze rozwiniętej partii tylnej. Odnaczają się także wczesnym dojrzewaniem, dużymi

przyrostami masy ciała, wysokimi wskaźnikami użytkowości rzeźnej oraz dobrym wykorzystaniem paszy.

Króliki ras futerkowych mają mniejszą masę ciała i znacznie niższe wskaźniki użytkowości rzeźnej. Króliki ras wełnistych charakteryzują się długim, delikatnym włosem. Roczna wydajność wełnista dorosłych królików waha się od 500 do 900 g, a może dochodzić do 1500 g.

Rasy średnie normalnowłose

Dzisiaj największą wagę przywiązuje się do produkcji mięsa króliczego. Podjęcie ukierunkowanej produkcji mięsa królików wymaga doboru ras najbardziej odpowiadających temu kierunkowi użytkowania. Przy produkcji mięsa króliczego największe znaczenie mają rasy średnie, należące do grupy królików normalnowłosych. Są to rasy wcześniej dojrzewające, o szybkim tempie wzrostu, charakteryzujące się wysokimi wskaźnikami użytkowości rozplodowej oraz dobrymi cechami tucznyymi i rzeźnymi. Są one wybierane częściej niż duże rasy. Największe znaczenie przy produkcji królików rzeźnych mają rasy – nowozelandzka (biała i czerwona), kalifornijska, duńska, termondzka i srebrzysta francuska, nazywane często rasami brojlerowymi. Młódzież osiąga wiek ubojowy już po 70-80-ciu dniach od urodzenia i charakteryzuje się wysoką wydajnością rzeźną (powyżej 60%).

Rozród

Króliki są zwierzętami wielorajowymi, co oznacza, że ich rozród może odbywać się przez cały rok. U samic pękanie pęcherzyków Graffa i umieszczenie jajeczek

Wymiary klatek dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi

Masa ciała	Wysokość	Powierzchnia podłogi	Powierzchnia
do 2,5 kg	co najmniej 0,3 m	co najmniej 0,38 m szer. i 0,6 m długości	co najmniej 0,18 m ²
powyżej 2,5 do 6 kg	co najmniej 0,4 m	co najmniej 0,4 m szer. i 0,6 m długości	co najmniej 0,24 m ²
powyżej 6 kg	co najmniej 0,43 m	co najmniej 0,45 m szer. i 0,7 m długości	co najmniej 0,315 m ²

w jajowodach następuje pod wpływem aktu płciowego. To zjawisko to owulacja prowokowana. Króliki do rozplodu muszą być wyrosnięte i dojrzałe płciowo. Samice wybrane do rozrodu powinny ważyć minimum 3,2 kg i być w wieku 4-4,5 miesiąca, natomiast samce powyżej 6 miesięcy. Młody samiec nie powinien kryć więcej niż 2 samice tygodniowo. Natomiast dorosły samiec może skutecznie pokryć 2-3 samice dziennie, ale trzeba zastosować 1-2 dni przerwy w tygodniu. Na 1 samca przydziela się od 8 do 10 samic. Największa aktywność rozrodcza u królików występuje, gdy temperatura wynosi 15-20 °C. Przy temperaturze 27 °C samiec staje się mało aktywny.

Mogą także wystąpić trudności z kryciem młodych samic przy niedostatecznym oświetleniu (mniej niż 7 godzin dziennie) oraz przy niskiej temperaturze (poniżej -5 °C) i dużym stężeniu amoniaku. Czasami, przy hodowli wysokozebrowanej, występuje bezpłodność uwarunkowana dziedzicznie.

W jednym stali domu

Chcąc uzyskać lepsze efekty w rozrodzie, należy samce utrzymywać w pomieszczeniach z samicami. Samca umieszczamy w środkowej klatce. Jeśli mamy klatki piętrowe, to na ostatnim piętrze. Zapach samca razem z moczem przedostaje się do wszystkich klatek z samicami. Krycie odbywa się zawsze w klatce samca, nigdy odwrotnie.

Samice przy przenoszeniu należy brać za skórę na karku, podtrzymując jej zad. Czasami skuteczne krycie może być zniweczone przez gwałtowne wyciąganie samicy z klatki samca. Króliki są aktywne w nocy, na krycie przeznaczamy wczesne godziny ranne i późne popołudnia.

Będą wiśnie

Aby przekonać się o tym, że krycie było udane, stosuje się tzw. próbę z samcem na 5-6 dzień lub obmacując brzuch samicy na 12-14 dzień po kryciu. Przy tzw. próbie z samcem, samica nie pozwala na ponowne pokrycie, wydając przy tym

specyficzne dźwięki. Zakładamy wtedy że została pokryta. Zdarza się także, że samica daje się pokryć po raz drugi. Następuje wtedy drugi wykot, nieco młodszy od pierwszego. Przy próbie wymacywania płodów postępujemy ostrożnie, umieszczając samicę na szorstkiej równej powierzchni głową do siebie. Trzymamy samicę za kark prawą ręką, natomiast lewą ręką, dużym i wskazującym palcem, ostrożnie, szczypiącymi ruchami obmacujemy boczne powierzchnie brzucha. Jeśli doszło do zapłodnienia, można wyczuć płody wielkości wiśni. Trzeba to robić delikatnie i nie później niż w 17-18 dniu po pokryciu.

Ciąża i okres laktacji

Kotna samica zachowuje się spokojniej, ma lepszy apetyt, pije więcej wody. W tym czasie nie wykonujemy szczepień i nie zmieniamy paszy. Ciężarne samice mają zwiększone zapotrzebowanie na składniki pokarmowe a także związki mineralne, które są niezbędne do prawidłowego rozwoju królicząt. Na 10 dni przed wykotem należy do kotnika włożyć siano lub słomę (nie jęczmienną). Na 2-3 dni przed wykotem samica zaczyna przygotowywać gniazdo, ścieląc je puchem wyrwanym z boków i brzucha. Czasami trzeba wtedy uzupełnić ściółkę. Ciąża u królików trwa od 30-35 dni, średnio 31-32 dni. Długość jej trwania jest cechą indywidualną samicy. Poród odbywa się najczęściej w nocy i trwa od 20 do 30 minut. Króliki rodzą się ślepe, nagie i głuche. Po wykocie należy sprawdzić gniazdo, usunąć martwe płody i zbierać porozrzucone noworodki.

Optymalna liczba królików wynosi 5-10 sztuk. Jeżeli jest więcej, to nadmiar można przełożyć do gniazda innej samicy.

Matka zastępcza

W czasie przenoszenia należy zwrócić uwagę, żeby nie przenieść puchu i siana z królikami. Samicę, do której dosadzamy króliki, przez 15-30 minut nie dopuszczamy do gniazda, żeby dosadzone noworodki przesiąkły zapachem jej własnych dzieci. Dosadzane króliki powinny mieć podobną wagę, a różnica wieku nie może być większa niż 3 dni. Czasami zdarza się, że samica zjada noworodki. Przyczyny mogą być różne – niepokój w czasie wykotów, brak wody, braki żywieniowe w czasie ciąży, niska temperatura, wilgoć w kotnicy, urazy nóg lub sutek, obecność szczurów lub kotów i wiele innych przyczyn. Samicę, która dwukrotnie zjadła swój miot, należy usunąć z hodowli.

Oczy szeroko otwarte

W wieku 10-12 dni otwierają się oczy. Rozwój młodych królików do 18 dnia życia zależy wyłącznie od mleczności matki. W tym czasie królicę obficie karmi się paszami wysokobiałkowymi i mlekopędnymi. Młody królik zaczyna interesować się paszą w wieku 18-21 dni i można przyjąć, że do 30 dnia życia przeciętnie zjada 35 g paszy dziennie, korzystając równocześnie z mleka kończącej laktację matki. W fermach towarowych stosuje się intensywny system rozrodu, a króliczeta odsadza się w wieku 28-35 dni. W okresie odsadzenia należy postępować ostrożnie, gdyż wtedy obserwuje się największe straty w przychowku. Przyczyny mogą być różne – klimat, środowisko zoohigieniczne, trudności w pobieraniu paszy oraz czynniki natury psychicznej związane z przeniesieniem młodych w nowe środowisko. W celu zmniejszenia tych strat, czasami dobrze jest zostawić na okres 8-10 dni cały miot w miejscu urodzenia. Odsadzone króliki od-

Powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na 1 zwierzę

Masa ciała	Powierzchnia podłogi
do 2,5 kg	co najmniej 0,06 m ²
powyżej 2,5 do 6 kg	co najmniej 0,08 m ²
powyżej 6 kg	co najmniej 0,1 m ²

chowuje się grupowo do wieku 3 miesięcy. Na jednego królika przyjmuje się 0,12-0,15 m² powierzchni podłogi klatki.

Minimalne warunki utrzymania

Króliki mogą być utrzymywane na wolnym powietrzu lub pod daszeniem, w pomieszczeniach inwentarskich, w klatkach lub kojcach. Utrzymujemy je pojedynczo lub grupowo (króliki stada podstawowego utrzymuje się pojedynczo). Samce i samice, po osiągnięciu dojrzałości płciowej utrzymuje się oddzielnie.

Klatki i kojce dla samic królików, z wyjątkiem samic utrzymywanych na ściółce, powinny być wyposażone w domek wykotowy.

Temperatura i światło

Temperatura ma znikome znaczenie dla zdrowia królika. Gęste futro chroni te zwierzęta przed chłodem. Należy jednak unikać przegrzania klatek, ponieważ ma to ujemny wpływ na zdrowie tych zwierząt. Optymalna temperatura w pomieszczeniach, w których jest prowadzony tucz młodych królików, wynosi 14-18 °C, w zależności od wieku. Przy odsadzaniu królików w 28. dniu, wskazane jest utrzymanie temperatury 18 °C przez 10 dni. Starszym królikom wystarczy temperatura około 14 °C. W pomieszczeniach dla samic stada podstawowego, optymalna temperatura to 16-20 °C. W budynkach z oświetleniem naturalnym stosunek powierzchni okien do podłogi powinien wynosić 1:16-18. Światło wywiera korzystny wpływ na rozwój i zdrowie zwierząt, dlatego konstrukcja

i ustawienie klatek ma umożliwić łatwy dostęp światła do wnętrza. Jednak bezpośrednie działanie słońca powoduje wyblaknięcie włosów zwierząt. Pewne ograniczenie dostępu światła wpływa też pozytywnie na króliki rzeźne.

Wilgotność i wentylacja pomieszczeń

Optymalna wilgotność względna powietrza waha się w granicach 60-70%. Wilgotność klatki ma wielkie znaczenie dla zdrowia królików. Klatki powinny być tak urządzone, by nie dostawała się do nich wilgoć (deszcz i śnieg), a także by mocz nie był zatrzymywany w klatce. Wymiana powietrza w wychowalni zmienia się zależnie od pory roku – zimą – 0,5-0,6 m³, latem – 2,5-4 m³ na godzinę, na 1 kg masy ciała królików. Nie można dopuszczać do zbyt szybkiego przepływu powietrza w pobliżu zwierząt. Ruch powietrza powinien wynosić zimą 0,1 m, a latem 0,4 m na sekundę.

Zawartość szkodliwych gazów w powietrzu nie może przekraczać następujących wartości:

- dwutlenek węgla - 3000 ppm,
- amoniak - 20 ppm,
- siarkowodór - 10 ppm.

Odpowiednia wymiana powietrza wpływa pozytywnie na króliki. Aby zapewnić dobrą wentylację, w drzwiczkach klatek umieszcza się siatkę.

źródło: kroliki.com.pl

Jan Burblis

DODR we Wrocławiu